

Organisationen av jordbruksförsöksverksamheten och växtförädlingen i Sverige*).

Av fil. dr. G. Nilsson-Leissner, Svalöf.

Även om man redan i början av 1700-talet var intresserad för jordbruksförsök och enstaka växtodlingsförsök då och då kommit till stånd, bl. a. på initiativ av *Carl von Linné* och hans lärjungar, kan man dock säga, att det först var efter Kungl. Lantbruksakademiens stiftande 1813, som någon fortlöpande och organiserad verksamhet kom till stånd i och med upprättandet av den första försöksgården, Experimentalfältet. En hel del hushållningssällskap intresserade sig även vid denna tid för hithörande frågor och inrättade både försöksgårdar och smärre försöksfält, men dessa ansatser till en lokal försöksverksamhet ute i landet blevo mycket kortvariga, så att man kan säga, att under större delen av förra århundradet var det blott Experimentalfältet, som bedrev någon av allmänna medel understödd försöksverksamhet. Man skulle ju visserligen ha väntat sig att, då de båda lantbruksinstituten — Ultuna 1848 och Alnarp 1862 — grundades, möjligheter skulle ha yppat sig för försöksverksamhet där, men det var blott vid Ultuna sådan kom till stånd och detta i mycket blygsam omfattning. Ungefär likartat var förhållandet vid lantbruksskolorna, vid vilka i en del fall gödslingsförsök började upptagas på 1870-talet.

Fr. o. m. 1856 anställdes emellertid vid Lantbruksakademien en agrrikulturkemist och 1863 utvecklades hans verksamhet, i det att en agrrikulturkemisk anstalt

*) Efter Foredrag holdt ved Konsulentmødet i København den 20. Marts 1939.

upprättades vid Experimentalfältet. Vid denna anstalt anställdes 1876 även en botanist och anslogs dessutom statsmedel till 4 kemiska stationer ute i landet, vid vilka redan från början även frökontroll anordnades. 1885 utbrötos de växtfysiologiska arbetena från den agrrikulturkemiska anstalten vid Experimentalfältet och bildades en speciell växtfysiologisk anstalt där. Vid ungefär samma tid, nämligen 1886, stiftades på enskilt initiativ Svenska Mosskulturföreningen i Jönköping och Sveriges Utsädesförening i Svalöf, vilka båda varit av stor betydelse för försöksverksamhetens utveckling. År 1895 tillkom den s. k. Kemisk-Växtbiologiska Anstalten i Luleå, som skulle tillgodose den nordligaste delen av landet i fråga om såväl fältförsök som kemiska och frökontrollundersökningar, och 1897 upprättades med statsmedel en entomologisk försöksanstalt vid Experimentalfältet, som sorterade under Lantbruksstyrelsen. Slutligen togs samma år frågan om lokal försöksverksamhet ute i landet upp, och år 1900 tillkom så Centralanstalten för Hushållningssällskapens Lokala Fältförsök, vilken förlades till Väsby nära Stockholm. Även denna ställdes under överinseende av Lantbruksakademien.

Början av 1900-talet.

Vid ingången av nuvarande århundrade voro förhållandena på lantbruksförsöksverksamhetens område sådana som de ovan skildrade. Man hade, åtminstone i blygsam skala, påbörjat växtodlingsförsök av olika slag. Växtfysiologiska, lantbrukskemiska och -entomologiska försök utfördes vid Experimentalfältet, växtförädlings- och mossodlingsproblem bearbetades av privata föreningar med tillhjälp av statsanslag och lokala gödslingsförsök skulle i samarbete med hushållningssällskapen påbörjas. Men ännu fattades inom många för lantbruket viktiga områden nästan helt och hållet mera ordnat forskningsarbete. Framför allt gällde detta allt, vad husdjursförsök heter, och därför började man snart allmänt diskutera

nödvändigheten av att få till stånd en mera omfattande lantbruksförsöksanstalt, som skulle kunna tillgodose alla olika grenar av svenskt jordbruk. Genom beslut av 1905 års riksdag kom en sådan slutligen till stånd, och år 1907 började Centralanstalten för Försöksväsendet på Jordbruksområdet sin verksamhet med förläggning till Experimentalfältet. I denna anstalt ingick från början Lantbruksakademiens här förlagda försöksgård med lantbruksavdelning samt de agrikulturkemiska och växtfysiologiska anstalterna. Vidare inrangerades statens entomologiska anstalt samt centralanstalten för hushållningssällskapens lokala fältförsök. En ny avdelning för försök på husdjurskötselns, mejerihanteringens och bakteriologiens områden upprättades dessutom vid den nya anstalten. Fr. o. m. 1912 bildade bakteriologien en särskild avdelning. Inrättandet av Centralanstalten utgjorde en mycket betydelsefull koncentration av landets resurser på jordbruksförsöksverksamhetens område, men trots detta ha alltså nya fristående jordbruksinstitutioner vuxit upp. Särskilt är härvid att nämna den 1916 bildade Svenska Betes- och Vallföreningen, Statens Centrala Frökontrollanstalt 1925 samt fr. o. m. 1928 en hel mängd försöksringar i olika delar av landet.

Centralanstaltens och den lokala fältförsöksverksamhetens utveckling fram till 1932.

Då åkerjorden vid Experimentalfältet blott utgjorde 17 ha och dessutom mindre väl lämpade sig för försöksverksamhet, begärdes redan 1912 anslag för 3 fasta försöksgårdar. Denna anhållan avlogs visserligen, men från 1918 har anstalten i stället förfogat över ett årligt anslag på 8000 kr. för anordnad av s. k. fast försöksverksamhet vid lantbruks- och lantmannaskolor. Frågan om upprättande av försöksgårdar blev emellertid allt mer och mer aktuell, men först 1928 års riksdag beviljade anslag till den första försöksgården, Lanna Borregård i Västergötland, och

1930 tillkom den andra, Offer i Västernorrland. Försöksverksamheten vid dessa gårdar har ingått som ett led i Centralanstaltens Jordbruksavdelnings verksamhet, men i mån av möjligheter ha även andra avdelningar vid anstalten beretts tillfälle att där utföra försök.

Då Centralanstalten upprättades, inträdde en ändring i den lokala försöksverksamheten såtillvida, att den förutvarande s. k. Centralanstaltens för Hushållningssällskapens Lokala Fältförsök verksamhet överflyttades på den nya Centralanstaltens Jordbruksavdelning. Samtidigt utvidgades den lokala försöksverksamheten till att ej endast omfatta gödslings- utan även andra växtodlingsförsök. Fr. o. m. år 1920 betalade ett konsortium, som kallade sig *Agere* och representerade vissa gödselmedelsfirmor och ett antal utsädes- och kalkfirmor, ett årligt anslag på 85 000 kr. till jordbruksavdelningen för att möjliggöra en utvidgad gödslingsförsöksverksamhet, en verksam kamp emot ogräset och en mera allmän undersökning av kalkbehovet. Jordbruksavdelningen uppdelades på en underavdelning för jordens bearbetning och gödning och en för växtodling. För att handha de lokala försöken upprättades en särskild kommitté med representanter för Centralanstaltens styrelse, föreståndaren och överassistenten vid jordbruksavdelningen, professorerna i jordbrukslära vid Ultuna och Alnarp samt 4 representanter för hushållningssällskapen, utsedda av det årliga försöksledarremottet. Efter förslag från de intresserade parterna uppgjorde denna kommitté förslag till arbetsprogrammet för året, varvid även representanter för Sveriges Utsädesförening och Weibullsholm inbjödos att diskutera sortförsöksfrågor. Uträkningarna av försöken utfördes numera vid Centralanstalten, vilken även gjorde pH-bestämningar och jordartsklassificeringar enligt ensartade metoder på insända jordprover från försöken.

Som redan nämnts, bildades 1928 den första försöksringen i Skåne, och sedan dess har i skilda delar av

landet ett stort antal sådana ringar uppstått, vilka i vissa län — Malmöhus, Blekinge och Sörmland — t. o. m. helt och hållet övertagit all gödslingsförsöksverksamhet från hushållningssällskapen. Ringarna äro ju mera lokala organisationer, vilka var och en ledes av en styrelse. Kostnaderna för deras verksamhet täckas dels av bidrag från hushållningssällskapen, dels av avgifter från medlemmarna. Tidigare ha de även emottagit bidrag från gödsel- och betningsmedelsfirmor. Då hushållningssällskapen endast lämna anslag till försök, vilkas planer godkänts av Centralanstalten eller sällskapen själva, kunna de på visst sätt ha överinseende över, att ringarna bedriva sin verksamhet efter lämpliga principer.

För att få ett bättre samarbete till stånd mellan de olika statliga eller statsunderstödda institutioner, som bedrevo fältförsöksverksamhet, har sedan 1931 en särskild nämnd årligen på inbjudan av Centralanstalten sammankallats. Förutom specialisterna vid denna anstalt och försöksgårdarna ha även följande institutioner varit representerade: Svenska Mosskulturföreningen, Sveriges Utsädesförening, Svenska Betes- och Vallföreningen och Kemisk-Växtbiologiska Anstalten i Luleå.

Innan jag går att skildra den senaste omorganisationen och de nuvarande förhållandena inom den statliga fältförsöksverksamheten, skola några ord nämnas om de statsunderstödda institutioner, som arbeta på samma eller liknande områden.

Svenska Mosskulturföreningen.

Svenska Mosskulturföreningen bildades, som jag redan nämnt, 1886 på initiativ av ingenjör *Carl von Feilitzen*, vilken var föreståndare för kemiska stationen i Jönköping. Dess uppgift var att sprida kunskap om mosskulturen, varmed förstods ej blott uppodling av kärr och mossar utan även mossarnas användning för beredning av torv och torvströ och dessa produkters användning för olika ändamål. Föreningen skulle emellertid även

i görligaste mån anställa egna försök över olika mossodlingsmetoder, verkan av olika gödselmedel samt bedriva annan mera praktisk verksamhet för befrämjande av mosskulturen. År 1887 började man med kärlförsök, två år senare skaffade man sig ett försöksfält på torvjord, 1890, arrenderades för samma ändamål en större mossmark vid Flahult, vilken 1894 inköptes för upprättande av en försöksgård. 1906—1918 hade föreningen ytterligare en försöksgård vid Torestorp i samma trakt, vilken emellertid 1920 ersattes av Gisselås gård uppe i norra Jämtland. 1925 anlades ett försöksfält på kärrjord å Svartökärr i närheten av Flahult och 1928 ett annat i Sörbyn i Västerbotten. Ett mycket stort antal enklare försök ha dessutom anlagts på mossjord här och där i landet. I Jönköping har huvudanstalten varit belägen, där man haft botaniska och kemiska laboratorier. Tjänstemännen ha varit en föreståndare, två kemister, en botanist och en assistent för försöksverksamhetens bedrivande, dessutom tre kulturingenjörer med var sitt distrikt, inom vilket de bedrivit upplysnings- och konsultativ verksamhet, samt två föreståndare för försöksgårdarna. Ärligen ha anordnats större möten och exkursioner, föredragsturnéer och s. k. mosskurser. Dessutom har utgivits en särskild tidskrift. För sin verksamhet har föreningen haft att lita till medlemsavgifter samt anslag från staten, hushållningssällskapen och landstingen samt från enskilda bidragsgivare.

Kemisk-Växtbiologiska Anstalten i Luleå.

Kemisk-Växtbiologiska Anstalten tillkom år 1895 på initiativ av hushållningssällskapet och landstinget i Norrbottens län samt hade tre olika verksamhetsgrenar på sitt program: Kemisk station, praktisk jordbruksförsöksanstalt och vetenskaplig växtbiologisk anstalt, som även haft hand om en frökontrollanstalt. År 1915 erhöll den sin första försöksgård, Sunderbyn, och 1918 en andra, Alträsk. Fr. o. m. 1919 har anstalten dessutom haft fasta försöksfält vid Grans och Matarengi lantmannaskolor. All lokal

försöksverksamhet i länet har även handhåfts av anstalten på sådant sätt, att denna inspekterat försöken och ombesörjt materialets bearbetning och publicering, medan hushållningssällskapets jordbrukskonsulenter skött själva fältarbetena. Anstalten har förutom föreståndaren haft 3 st. tjänstemän. Omkostnaderna ha bestritts av anslag från staten, hushållningssällskapet och landstinget i länet samt i rätt stor utsträckning från privata donatorer.

Svenska Betes- och Vallföreningen.

Svenska Betes- och Vallföreningen bildades 1916 på initiativ av statskonsulenten *A. Elofsson* med huvuduppgift att verka för höjande av avkastningen från betes- och ängsmarker och avskaffande av skogsbetet. För klarläggande av dessa frågor skulle föreningen samla alla redan befintliga rön och erfarenheter och även själv arbeta med försöksverksamhet på området samt sprida upplysning därom till landets jordbrukare. I övrigt skulle den verka för en mera rationell odling och skötsel av all slags fodervall. Personalen har bestått av en föreståndare, två konsulenter, tre ängsmästare, en laborator och en försöksledare. År 1929 erhöll den 200 000 kr. av statsmedel för uppförande av en institutionsbyggnad vid Ultuna. Försöksverksamheten har dels bedrivits på Ultuna egendom, dels på lämpliga privata gårdar i olika delar av landet. År 1933 arrenderades dessutom i närheten av Ultuna en särskild egen försöksgård. Försöken ha huvudsakligen bestått av gödslings-, skördetids-, fröodlings-, kultiverings-, marktäcknings- och vällanläggningsförsök. Med särskilt statsanslag ha fr. o. m. 1931 utförts två speciella kultiveringsförsök i Norrland: vid Nordvik i Västernorrland och vid Brattbyn i Västerbotten. Samma år beviljades även anslag för anordnande av två kontrollgårdar i mellersta Sverige: Boda i Örebro och Blombacka i Skaraborgs län. Upplysningsverksamheten bedrevs genom demonstrationsfält, beteskurser, föredragsturnéer och konsultationsverksamhet. Slutligen har sedan 1919

en årsbok utgivits. Kostnaderna för Betes- och Vallföreningens verksamhet ha till ungefär 70 % täckts av statsmedel.

Statens Centrala Frökontrollanstalt.

Under 1870- och 1880-talen grundades av de flesta hushållningssällskapen i Sverige mindre frökontrollanstalter, som underhöllos av sällskapen. Fr. o. m. 1887 erhöilo dessa även mindre statsbidrag. Stationerna voro emellertid i allmänhet alltför dåligt utrustade och hade för liten omslutning för att kunna hålla kompetent personal, varför 1924 års riksdag beslöt att upprätta en central större anstalt i Stockholm. Denna började sin verksamhet 1925, och då funnos fortfarande 16 små lokala stationer kvar. Deras antal har emellertid numera minskats till sex, under det att den centrala anstalten erhållit en filial i Skåne. Svalöf och Weibullsholm ha dessutom sina egna helt privata frökontrollanstalter för eget bruk. Statens Centrala Frökontrollanstalt har ungefär samma uppgifter och är i stort sett organiserad på samma sätt som Statsfrökontrollen i Köbenhavn.

Den nuvarande organisationen av jordbruksförsöken.

Den nuvarande organisationen av jordbruksförsöken sammanhänger nära med den högre lantbruksundervisningens omorganisation, varför först några ord måsta sägas om denna. Som redan nämnts, hade vi tidigare i Sverige två s. k. lantbruksinstitut, Ultuna och Alnarp, upprättade resp. 1848 och 1862, vid vilka efter en 2-årig kurs agronomexamen avlades. Fr. o. m. 1911 tillkom vid instituten dessutom mera specialiserade 1-åriga konsulentkurser avsedda för dem, som genomgått agronomkursen och önskade specialisera sig på vissa områden, såsom jordbruk, mejeri, eller husdjurskötsel. Det ansågs emellertid, att den gamla organisationen ej väl motsvarade sitt ändamål, då agronomkurserna voro alltför teoretiska för blivande praktiska jord-

brukare men å andra sidan ej nog teoretiska för jordbruksforskare och -lärare. Möjligheter för verklig djupare forskning funnos dessutom ej vid instituten. Efter en mängd utredningar och förslag i olika riktningar beslöts därför äntligen, att fr. o. m. 1932 upprätta en lantbrukshögskola vid Ultuna. Till Alnarp förlades mejeri- och trädgårdshögskola samt en 9-månaders s. k. driftsledarekurs för utbildning av lantbruksbefäl för större jordbruk. Möjligheter bereddes nu genom upprättande av välutrustade institutioner och laboratorier för grundligare vetenskaplig forskning på jordbruksområdet vid Ultuna samt på mejeri- och trädgårdsområdet vid Alnarp. Samtidigt sökte man genom att knyta så stor del som möjligt av jordbrukets försöksverksamhet till Ultuna skaffa bättre samarbete med den egentliga mera vetenskapliga jordbruksforskningen och få till stånd ett bättre utnyttjande av institutionerna och arbetsmöjligheterna därstädes. Vi ha nu kommit fram till den senaste omorganisationen av jordbruksförsöken och jag skall då övergå till att i korthet försöka skildra, hur man ordnat denna.

Den gamla Centralanstalten för Försöksväsendet på Jordbruksområdet har avskaffats. Dess kemiska, växtfysiologiska och bakteriologiska avdelningar ha helt uppgått i Lantbrukshögskolan på Ultuna och fått synnerligen välutrustade laboratorier, vilka dels skola tjäna forskningen och undervisningen, dels även stå till försöksverksamhetens förfogande. Den växtpatologiska delen av den gamla botaniska avdelningen vid Centralanstalten samt dess entomologiska avdelning bilda numera tillsammans en särskild institution i Stockholm, Statens Växtskyddsanstalt, som lyder under en särskild styrelse och har tre underavdelningar: en entomologisk, en botanisk och en upplysnings- och importkontrollavdelning. Den sistnämnda har även hand om sådana saker som odlings- och försäljningsförbud vid kampen mot potatiskräfta, potatisål och dylika sjukdomar.

Centralanstaltens mejeriavdelning har överflyttats till Alnarps mejeriinstitut, vars laboratorier på sitt område nu skola tjäna såväl undervisnings- som försöksändamål. Tills vidare ha de gamla jordbruks- och husdjursavdelningarna kvarstannat på Experimentalfältet och fortsatt sin verksamhet som förrut, men fr. o. m. den i januari i år ha de överflyttats till Lantbrukshögskolan, under vars styrelse de numera skola sortera såsom mera fristående institutioner och kallas för Statens Jordbruks-, resp. Statens Husdjursförsöksanstalt. De skola även efter hand förläggas till Ultuna; anstalten för husdjursförsök redan under innevarande år och anstalten för jordbruksförsök, så snart byggnader blivit iordningsställda för densamma.

En omorganisation av den statsunderstödda försöksverksamheten har samtidigt företagits, i det att Svenska Mosskulturföreningen och Svenska Betes- och Vallföreningen, som delvis ha likartat arbetsprogram, sammanlagits och förlagts till Ultuna. Kemisk-Växtbiologiska Anstalten i Luleå har samtidigt upphört och dess försöksgårdar övertagits av staten. Mosskulturföreningens försöksgårdar ha likaledes övergått till staten, men den nya Svenska Vall- och Mosskulturföreningen skall även i fortsättningen få utföra sina försök på dessa gårdar.

Inom den nya jordbruksförsöksanstalten finnes en föreståndare och två s. k. statsagronomer, vilka var och en skola svara för sina spörsmål: föreståndaren för växtodling och ogräsbekämpning samt statsagronomerna för respektive jordbearbetning, gödsling och kalkning samt organogena jordar och undersökningar av vallbestånd. Inom husdjursförsöksanstalten, som huvudsakligen skall syssla med utfodringsfrågor, då avelsfrågan behandlas av dels det privata Institutet för Husdjursförädling, dels högskolans institution för avelslära, sker en liknande uppdelning mellan föreståndaren och två statsagronomer. Föreståndarna för

de två anstalterna skola dessutom vara skyldiga att hålla ett mindre antal föreläsningar för Lantbrukshögskolans studenter, och dessa skola ha möjligheter att utnyttja försöksanstalternas resurser för vetenskapliga undersökningar.

Ledningen av den statliga försöksverksamheten vilar i sista hand på Lantbrukshögskolans styrelse, men försöksplanerna, sådana som de förslagsvis utarbetas av anstalternas tjänstemän, behandlas först av en försöksnämnd, som även handlägger de anslagsfrågor, som sammanhånga därmed. Försöksnämnden består av representanter för högskolans styrelse, försöksinstitutionernas föreståndare, högskolans professorer i allmän jordbrukslära, växtodlingslära och utfodringslära, en representant för Svenska Vall- och Mosskulturföreningen samt Ultuna egendoms förvaltare. Summa 9 personer. De av försöksnämnden förberedda planerna underställas sedermera de s. k. försöksrådet, som äro tre; ett jordbruks-, ett husdjurs- och ett trädgårdsförsöksråd. De sammanträda en gång årligen för att granska och bedöma de av försöksnämnden framlagda planerna. De bestå av föreståndarna för försöksanstalterna och vederbörande statsagronomer, representanter för högskolans styrelse inom de berörda ämnesområdena, representanter för det praktiska jordbruket samt för växt-, respektive husdjursförädlingsinstitutionerna samt Ultuna egendoms förvaltare och föreståndaren för Svenska Vall- och Mosskulturföreningen. De av försöksråden granskade och godkända försöksplanerna underställas slutligen Lantbrukshögskolans styrelse för avgörande. Högskolans rektor är härvid föredragande och samtidigt ordförande i såväl försöksnämnden som försöksråden. Försöksanstalternas föreståndare ha säte och stämma i Lantbrukshögskolans lärarerråd. Försöken utföras som förut dels vid själva försöksanstalterna, dels vid de 17 s. k. fasta försöksstationerna anknutna till lantbruks- och lantmannaskolor samt vid fasta försöks-

fält för specialförsök och vid statens försöksgårdar samt dels under anstaltens överinseende och inspektion av hushållningssällskapens och försöksringarnas försöksledare.

Utom de två statliga försöksgårdar, Lanna och Offer, som redan förut voro anknutna till Centralanstaltens jordbruksavdelning, ha nu, som redan nämnts, övertagits Mosskulturföreningens försöksgårdar, Flahult och Gisselås, samt Kemisk-Växtbiologiska Anstaltens, Sunderbyn och Alträsk. Dessutom har nu inköpts en sandjordsgård i Kristianstadstrakten, som är ämnad att bli en speciell försöksgård för sandjord, potatis- och tobaksodling samt svinuppfödning. Avsikten är emellertid att efter hand betydligt utöka antalet försöksgårdar. På varje sådan finnes en föreståndare och en assistent, och de ha f. ö. en ganska fri ställning, vad försöksverksamheten beträffar, men sortera i fråga om den administrativa förvaltningen under Ultuna egendoms förvaltare, som har en byggnadssakkunnig agronom till hjälp härför.

Planerna för de lokala gödslings- och sortförsöken vid de fasta försöksstationerna och hos hushållningssällskapen och försöksringarna diskuteras först vid ett årligt försöksledaremöte och behandlas sedan av jordbruksförsöksrådet vid ett särskilt möte, till vilket även representanter för dessa stationer och för försöksledarna kallas. För det kemiska analysarbetet i samband med försöken finnes vid Lantbrukshögskolans kemiska institution ett speciellt s. k. driftslaboratorium med särskild personal, men verksamheten står dock under tillsyn av institutionens föreståndare och laborator.

Den centralisering och koncentration, som åstadkommits genom den ovan skildrade omorganisationen av det statliga försöksväsendet och den högre lantbruksundervisningen, har främst haft till syfte att åstadkomma en fruktbringande växelverkan mellan vetenskaplig forskning, högre undervisning och försöksverksamhet. Huruvida den väg, vi i Sverige slagit in på, genom att samman-

knyta undervisningen och försöksverksamheten, kommer att vara till nytta eller till skada för den senare, får framtiden utvisa. Personligen lutar jag emellertid närmast åt den åsikten, att man här i Danmark, där initiativen till försöksverksamheten eller vissa utvidgningar därav ofta kommit från Landbohøjskolen eller dess lärare, men där man dock allt mer och mer skiljt undervisningsanstalten från försöksverksamheten och uppbyggt speciella fristående institutioner därför, dock slagit in på en klokare och i längden ändamålsenligare väg. Det finnes nog en viss risk, att genom det stora inflytande, Lantbrukshögskolan nu fått på all försöksverksamhet i Sverige, denna verksamhet lätt kan komma att bli något för teoretisk och allt för mycket avlägsen från praktiken.

Växtförädlingens organisation i Sverige.

Förädling av lantbruksväxter bedrives i Sverige uteslutande vid privata institutioner och utsädesfirmor, men staten understöder och kontrollerar denna verksamhet, vid Sveriges Utsädesförening i Svalöf sedan mer än 50 år tillbaka och på sistone även vid Weibullsholm. Då emellertid Sveriges Utsädesförening är den enda anstalten, som har filialinstitutioner i olika delar av landet och som till största delen bedriver sina arbeten med tillhjälp av statsmedel, har denna anstalt allt mera fått karaktären av landets officiella växtförädlingsinstitution beträffande lantbruksväxterna. I dess styrelse, bestående av 8 ledamöter, utses ordförande, vice ordförande och 3 andra medlemmar av staten, medan Utsädesföreningen själv blott utser 3 stycken. Staten tillsätter dessutom 2 av de 3 revisorerna.

Sveriges Utsädesförening stiftades 1886 av ett antal för växtförädling och utsädesodling intresserade lantbrukare. Så gott som omedelbart lyckades denna förening få understöd av staten och ett växlande antal hushållningssällskap, under de senaste 22 åren uteslutande av staten. Redan 1890 bildades ett särskilt bolag, All-

männa Svenska Utsädesaktiebolaget, som övertagar, uppförökar och försäljer alla sorter, som framställas vid Utsädesföreningen. För denna monopolrätt betalar Utsädesbolaget årligen en viss summa jämte bonus på försäljningen av originalutsäden. Denna gottgörelse fastställs genom kontrakt för vissa år i sänder, vilka kontrakt även skola godkännas av Kungl. Maj:t. Förutom ovan nämnda inkomster har Utsädesföreningen dessutom en del andra härrörande från utförda analysarbeten och dylikt för firmor, industrier och enskilda jordbrukare. Den har även under årens lopp emottagit donationer från skilda håll, sammanlagt uppgående till cirka 1½ milj. kronor. Den årliga utgiftsstaten uppgår numera till omkring ½ milj. kronor, varav ⅓ täckas med statsmedel.

Arbetena vid Sveriges Utsädesförening äro uppdelade på flera olika avdelningar, var och en med sin vetenskapligt utbildade föreståndare och med egna assistenter och särskilt arbetsfolk: 1) korn (f. t. förenat med chefskapet för institutionen), 2) råg (f. t. förenat med sekreteraresysslän), 3) vete och havre, 4) rotfrukter, 5) slåtterväxter, 6) betesväxter, 7) ärter och vicker (förenat med föreståndareskapet för Ultunafilialen), 8) potatis (förenat med föreståndareskapet för frökontrollbyrån), 9) kemiska arbeten (förenat med cereallaboratoriet), 10) kromosomavdelningen. Dessutom finnas två avdelningar, för vilka för ögonblicket blott tillfälliga anslag finnas, nämligen 11) spånads- och oljeväxter och 12) sojabönor, majs och växtfysiologiska arbeten. Förutom huvudanstalten i Svalöf har Utsädesföreningen 8 filialstationer samt 8 under dessa lydande mindre stationer i olika delar av landet.

Weibullsholms Växtförädlingsanstalt äges och drives av firman *W. Weibull A.B.*, Landskrona, och fick under efterkrigsårens ekonomiska kriser först tillfälliga men har numera fasta årliga statsanslag på 80 å 90 000 kr. Under 1800-talets två senaste decennier bedrevs vid Weibullsholm fröodling framför allt av rot-

frukter, och ur denna verksamhet utvecklades så småningom en växtförädlingsanstalt. Den första skolade växtförädlaren anställdes 1907 och deras antal har sedan växlat starkt. F. n. finnas 5 förädlingsavdelningar: 1) vete och tidigt 2-radskorn, 2) vallväxter, råg, havre, potatis och ärter, 3) rotfrukter och korn, 4) köksväxter och 5) blomsterväxter.

Svenska Sockerfabriks Aktiebolagets Institut för Vitbetsförädling, Hilleshög, Landskrona, har under de senaste 25 åren uteslutande arbetat med förädling av sockerbeter. Då den här framställda sockerbetsstammen ej blott är ensam om hela marknaden i Sverige utan även försäljes i åtskilliga andra europeiska länder och inbringat mycket pengar, är anstalten synnerligen väl utrustad för sitt ändamål och har stora resurser till sitt förfogande.

Förutom vid de nämnda anstalterna bedrivs växtförädling i större eller mindre skala även av en del privata utsädesfirmor, såsom *Algot Holmberg & Son*, Norrköping, *Otto J. Olsson & Son*, Hammenhög, m. fl. Vid *Alnarps Lantbruks-, Mejeri- och Trädgårdsinstitut* förädlas dessutom fruktträd, köks- och blomsterväxter och slutligen har i fjorden nybildade *Föreningen för Växtförädling av Skogsträd* börjat sin verksamhet. Den har sin huvudanstalt vid Källstorp i Svalöf och har redan hunnit skaffa sig fyra filialstationer. Dess arbeten bedrivs helt med enskilda medel.